

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

№2(2)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 784 sahifa,
2-fevral, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapijanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Woogyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Doniyorov S. M. – "Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalarini tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari nomzodi (PhD)
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the Editorial Board of the newspapers "Yangi Uzbekiston" and "Pravda Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Candidate of Philological Sciences (PhD)

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

“Maktabgacha va maktab ta’limi” jurnali O‘zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro‘yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo‘yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo‘yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta’limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo‘yicha
ro‘yxatdan o‘tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Kasbiy mahorat va tajribalarni rivojlantirishning mazmuni, shakl va usullari	22
Yo'ldasheva Feruzaxon Shavkatbekovna	
O'zbek tili darslarida 5E modelini qo'llash orqali ta'lim sifatini oshirish: Chimboy tumani 36-sonli ixtisoslashtirilgan maktab misolida	26
Kojamuratova Ulbosin Punkitbaevna	
Shaxs ijtimoiy faolligi: tushuncha va tahlil.....	29
Baxriyeva Nargiza Axmadovna	
Fiziognomika va psixologik yondashuvlar asosida portret qalamtasviri ta'limini takomillashtirish.....	33
Babadjanov Axmadjan Xudayberdiyevich	
Bo'lajak tasviriy san'at o'qituvchilarining kasbiy kompetensiyalarini pedagogik texnologiyalar asosida rivojlantirish	37
Nusharov Bobir Bolbekovich	
Личностные характеристики как ассимиляция системы отношений младших школьников и предмет воспитательного воздействия учителя	41
Олимова Азиза Кахрамоновна	
"Vitagen ta'lim texnologiyalari" asosida bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini o'quvchilarda perseptiv qobiliyatni rivojlantirishga o'rgatishning didaktik imkoniyatlari	47
Tursunboyeva Kamola Iloxomjon qizi	
Ekologik ta'lim va tarbiya asosida talabalarda ekoturistik madaniyatni rivojlantirishning pedagogik-metodik asoslari.....	50
Kamolov Baxtiyor Xasanboyevich	
Individual ta'lim trayektoriyasi: maktabgacha yoshdagi bolalarda ekspressiv nutq buzilishlarining o'ziga xos xususiyatlari	54
Fayziyeva Nozima Oybek qizi	
Boshlang'ich sinf matematika darslarida mantiqiy masalalardan foydalanish samaradorligi	59
Ibragimova Nozima Ulug'bekovna, Pardayeva Hosila Quدراتulla qizi	
Maktabgacha yoshdagi bolalarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishda tarbiyachining kreativ roli	64
Botirova Lobar Kamolovna	
O'quvchilarda mantiqiy fikrlashni rivojlantirish.....	69
Kaipova Tazagul, Kaipova Elmira	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarini zamonaviy kasb-hunarlariga qiziqtirishda integrativ usullardan foydalanish	73
Ergasheva Nigora Erkinovna	
Proposals for the Development of Education in Teaching Musical-Historical and Theoretical Subjects	76
Sobirova Gulkhayo Aktamjonovna	
Raqamli ta'lim sharoitida talabalarda mediakompetentlikni rivojlantirishning nazariy asoslari.....	81
Rustemov Abseit Trijan o'g'li	
Hamkorlik ko'nikmalarini takomillashtirishga oid tajriba-sinov ishlarini tashkil etish mazmuni	85
Baxramova O'ramol Uralovna	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining matn ustida ishlash orqali o'quvchilarning nutqiy kompetensiyalarini rivojlantirishda nazariy asoslanish mohiyati.....	88
Boxodirova Muxlisa Xoljigitovna	
Zoologiya fanini o'qitish jarayonida talabalarining ilmiy-tadqiqot faolligini rivojlantirish mexanizmlari	92
Dushekeeva Nasiba Rustembaevna, Arepbaev Islambek Muratbaevich	
Ingliz tilini o'rganishda zamonaviy texnologiyalarning roli	96
Ergasheva Mehriyona	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlari tarbiyalanuvchilarining tasviriy ko'nikmalarini shakllantirishning nazariy asoslari.....	100
Jummayeva Sayyora Shokir qizi	

The Role of Digital Technologies and Virtual Reality in Modern English Teaching Methodologies	104
<i>Seilkhanova Rita Nurniyazovna, Kalbaeva Mexriban Elbrus qizi</i>	
Sog'lom separatsiya orqali yoshlar sog'lig'ini mustahkamlash: tibbiy-psixologik yondashuvning empirik tahlili	109
<i>Mavlyanova Surayo Sultanaliyevna</i>	
Badiiy-tarixiy meros asosida pedagog shaxsini tarbiyalash: nazariya va amaliyot uyg'unligi	112
<i>Qodirova Mavluda Maxodir qizi</i>	
Gamified Programming Platforms: Analysis and Recommendations	116
<i>Ra'nokhon Ne'matjon kizi Rakhimova</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida giperaktiv bolalar bilan ishlashning ilmiy-nazariy asoslari	123
<i>Raimqulova Sojida Abdusaid qizi</i>	
Qandli diabet bilan og'rikan bemorlarga pedagogik yordam ko'rsatish tizimi.....	126
<i>Shermatova Yakut Sabirovna</i>	
O'smirlar o'rtasida kiberbulling	129
<i>Tashbekova Aziza Mirsuxbatovna</i>	
Uzoq muddatli davolanishga muhtoj bolalar uchun tyutorlik yordamini tashkil etish	132
<i>Tolipova Pokiza Xasan qizi, Isamuxamedova Dildora Raxmatilayevna</i>	
Zamonaviy maktablarda xavfsizlik madaniyatining roli.....	135
<i>Turdiyeva Zilola Jalilovna</i>	
Global akademik reyting va raqobat muhitida xalqaro olimpiadalarning o'rni	138
<i>Xalikova Umida Mirovna</i>	
Tarbiyachining bolalarni tasviriy faoliyatga o'rgatish jarayonidagi o'rni	143
<i>Xasanova Shaxnoza To'xtasinovna, Rahimova Umida Abdurasul qizi</i>	
Biologiya darslarida TIMSS topshiriqlarini integratsiyalash.....	148
<i>Zayniyev Suxrobjon Islombek o'g'li, Komiljonova Muslima Shuxrat qizi</i>	
О трансверсальных компетенции воспитателя дошкольного образования.....	153
<i>Садыкова Шоиста Акбаровна, Назарматова Дилшода Умаралиевна</i>	
Talaba-yoshlarni mustaqil oilaviy hayotga tayyorlashning pedagogik-psixologik xususiyatlari	156
<i>Kushakova Gulnora Egamkulovna</i>	
Yosh oilalarda ajralishlarni bartaraf etishning pedagogik mexanizmlarini aksiologik yondashuv asosida takomillashtirish	160
<i>Normurodova Gulnora Ikromovna</i>	
Maktabgacha ta'lim tarbiyachilarining innovatsion faoliyatini rivojlantirish mexanizmlari	164
<i>Mamadaliyeva Dildora Alisher qizi</i>	
Psixologik zo'ravonlikning o'smirlarda destruktiv xulq shakllanishiga ta'siri	168
<i>Jurakulova Dildora Ziyadullayevna</i>	
Maktab maslahatchilarining boshqaruv kompetensiyalarini rivojlantirish texnologiyalari	172
<i>Kazakova Saxiba Abdurayimovna</i>	
Kichik maktab yoshi o'quvchilarida ongli intizomni tarbiyalashning samarali usullari.....	178
<i>Ziyayev Adxamjon</i>	
Lingvokulturologiyada konsept tushunchasining nazariy talqini	182
<i>Jo'rayeva Nozima Nozim qizi</i>	
Sport takomillashuvi bosqichida voleybolchilarning sakrash qobiliyatini rivojlantirish texnologiyasi	185
<i>Shaimardanov Sherbek Abdurashid o'g'li</i>	
Eshitishida nuqsoni bo'lgan bolalarda nutq rivojlanishining pedagogik-psixologik xususiyatlari	189
<i>Teshaboyeva Feruza Raximovna</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalar psixologiyasiga oilaning katta avlodi va ularning ta'siri.....	192
<i>Ashirova Sojida Baxromovna</i>	
Bo'lajak tasviriy san'at o'qituvchilarining kasbiy-metodik tayyorgarligini differensial yondashuv asosida o'qitishning tarixiy pedagogik ildizlari	196
<i>Bekmuratova Shoxida Ne'matjonovna</i>	

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

Talabalarda yozuv kompetensiyasini rivojlantirish metodikasini takomillashtirish	200
<i>Jabborova Salomat Abdijalilovna</i>	
Integrativ o'qitish asosida bo'lajak logopedlarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirish mazmuni.....	204
<i>Maxmudova Madinaxon Sobirxonovna</i>	
6-7 yoshli bolalarda mehnatsevarlik xislatlarini shakllantirishda xalq og'zaki ijodidan foydalanish	208
<i>Kasimova Dilrabo Baxadirovna, Omonxonova Muzayamxon Sarvar qizi</i>	
Bo'lajak surdopedagoglarni koxlear implantli bolalar bilan ishlashga tayyorlashda amaliy mashg'ulotlarni tashkil etish texnologiyasi	213
<i>Raximova Xurshidaxon Sadikovna</i>	
Yevropa muhandislik ta'limi tajribasi asosida texnika yo'nalishlari talabalarida texnik kompetentlikni rivojlantirishning pedagogik mexanizmlari	217
<i>Xalikova Nargiza Abduvaliyevna</i>	
Tilning obrazli kuchi: perifrazalar turlari va xususiyatlari	221
<i>Yuldasheva Dilnoza Bekmurodovna</i>	
Inklyuziv ta'lim sharoitida boshlang'ich sinf o'quvchilari bilan ishlashning pedagogik va psixologik xususiyatlari.....	224
<i>Zayirkulova Nozima Ilyas qizi</i>	
Mentorlik faoliyatida bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining kasbiy kompetensiyasini rivojlantirish	229
<i>Zikriyayev Zokir Mamirovich</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida mustaqil fikrlashni rivojlantirish.....	232
<i>Xadicha Muxammadiyeva Karomatovna, Sunnatullayeva Amina</i>	
Professional kompetentlik va uning shaxs psixologik xususiyatlari bilan o'zaro bog'liqligi	235
<i>Artikova Nodira Shavkat qizi</i>	
Talaba qizlarni jismoniy faolligini rivojlantirish tasnifi va ularni orgatish metodikasi.....	240
<i>Otasheva Oysanamxon Hamidulla qizi</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda shaxslararo munosabatlar o'rtasidagi bog'liqlik	245
<i>Bekchanova Kuvanch Roximovna</i>	
Voleybolchilarni tayyorlashda differensial vositalaridan foydalanishning zarurligini, ularning o'yin amplusini hisobga olgan holda aniqlash usullari	249
<i>Kambarov Kozimjon Ibragimovich</i>	
2-toifa diabet bilan bog'liq stressga qarshi kurashish strategiyalari va psixologik holatlar	254
<i>Sadikova Umida Botirovna</i>	
Boshlang'ich ta'limda vizual va multimediyaviy texnologiyalarning pedagogik-psixologik ahamiyati	258
<i>Raximova Faridabonu Alisher qizi</i>	
Boshlang'ich sinf ona tili darslarida VARK modeli asosida multimodal o'qitishni tashkil etish (OAK talablariga mos maqola).....	261
<i>Raximova Mushtariy Alisher qizi</i>	
Raqamli ta'lim muhitida veb-texnologiyalar asosidagi platformalarning dasturiy ta'minotini ishlab chiqish va optimallashtirish	264
<i>Zoxidov Jahongir Botirxonovich</i>	
Eshitishida nuqsoni bo'lgan koxlear implantli bolalar og'zaki nutqini umumta'lim jarayonida ona tili darslarida rivojlantirish metodikasi.....	272
<i>Isoqjonova Dilfuzaxon Muxtorjon qizi</i>	
Bo'lajak surdopedagoglarni mustaqil ta'lim jarayonida kasbiy malakani shakllantirishning samarali metodlari	276
<i>Teshabayeva Oygul Fazliddinovna</i>	
Yetuklik yoshidagi ayollarda hayotdan qoniqish darajasiga o'ziga ishonch va o'z-o'zini qadrlashning ta'siri	280
<i>M. R. Sultonova</i>	
Shifoxonalarda tashkil etilgan maktablarda bemor o'quvchilar bilan faoliyat olib boruvchi pedagoglarga qo'yiladigan talablar	284
<i>Umarova Saboxon Minavvarovna, Abdusattorova Gulxumor</i>	

Chet til ta'limida mustaqil ishni tashkil etish masalalariga doir	287
Erkayev Elmira Temirovich	
10–11 yoshli futbolchilarda tezkorlik sifatini rivojlantirish metodikasi.....	294
Ishmuratov Hasanboy Karimjonovich	
Jismoniy tarbiya darslarida boshlang'ich sinf o'quvchilarining samaradorligini oshirish usullari	298
Yaqubov Arslon Maxmudovich	
Mahmudxo'ja Behbudiy faoliyati va uning o'rganilishi	301
Dinora Eshboyeva Alisher qizi	
Bo'lajak o'qituvchilarda axloqiy kompetensiyalarni kasbiy faoliyatida qo'llay olish. Axloqning kelib chiqishi va asoslanish masalasini nazariy tahlil qilish	306
Shaxayev Baurjan Seytgaliyevich	
Maktabgacha ta'limda STEAM ta'lim texnologiyalarini qo'llashda raqamli ta'lim texnologiyalaridan foydalanish	310
Ahmedova Zuhraxon Mamurovna	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida bolalarda elementar matematik tasavvurlarni shakllantirishning dolzarbligi va zaruriyati	314
Mirzabayeva Zebo Umarovna	
Elektrolitlarda elektr toki mavzusini o'qitishda noto'g'ri tasavvurlar va ularni bartaraf etish metodikasi	317
Xoliqov Qurbonboy To'ychiyevich	
Mediata'lim asosida bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining milliy tarbiya faoliyatini takomillashtirish .	323
Ibodullaeva Dildora Shukrulla qizi	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida inklyuziv ta'limga jalb etilgan imkoniyati cheklangan bolalar bilan ishlashda montessori metodikasining uyg'unligi	327
Ismatova Shodiya Ne'matilla qizi, Xaydarova Shaxlo Narzullayevna	
XIV asr oxiri va XV asr boshlari turkiy tillar taraqqiyotini o'rganishda "Kitob ul-Bulg'at" asarining lingvistik tadqiqi	332
Tursunaliyeva Muslimabonu Abduvosit qizi	
Informatika ta'limida interfaol o'quv majmualari asosida o'yinli texnologiyalarni qo'llash orqali o'quvchilarning bilim va kompetensiyalarini rivojlantirish.....	336
Nabiyev Feruz Abdumannonovich	
STEAM loyihalari asosida maktab o'quvchilarida tadbirkorlik ko'nikmalarini shakllantirish.....	341
Choriyor Maxmatraimov Eshmamatovich	
Psixolog talabalarda tolerantlik va madaniyatlararo kompetensiyalarni shakllantirish	345
Akbaraliyeva Asilaxon Tojiddinovna	
Raqamli ta'lim muhitining pedagogik salohiyati asosida o'quvchilarning kreativ qobiliyatlarini rivojlantirish (texnologiya fanini o'qitish misolida).....	348
Kulboyeva Dilnoza Abdug'ofurovna	
O'zbek tili – faxrim, g'ururim	351
H. Shukurova, M.Jumanazarova	
Zamonaviy dars – pedagogik ijodkorlikning asosiy maydoni.....	355
M. Kuzibayeva	
Talabalarni ta'lim jarayonida sun'iy intellekt elementlaridan foydalanishga tayyorlash metodikasini takomillashtirish.....	358
Mastonov Jahongir Mamatqul o'g'li	
Raqamli maktabda yashil o'quv dasturi: kengaytirilgan va virtual reallik texnologiyalari bilan integratsiyaning pedagogik modeli.....	362
Maxmudov AbdIQodir Yusupovich	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida kasbiy faoliyat jarayonida pedagogik empatiyani shakllantirish pedagogik muammo sifatida.....	367
Orinbaeva Jarqinay Djuginis qizi	
Gamified Programming Platforms: Analysis and Recommendations	371
Ra'nokhon Ne'matjon kizi Rakhimova	

Bo'lajak o'qituvchilarning raqamli kompetentligini rivojlantirishda nazariya va amaliyot integratsiyasi muammolari	377
Sh. A. Xujakulov, T. B. Kadirov	
Uzoq muddat davolanayotgan bolalarning matematik savodxonligini oshirishda fanlararo bog'lanishning roli.....	383
Tursunova Dildora Ziyadullayevna, Ochilov Orazbek Qosim o'g'li	
Sayyid Burhoniddin Muhaqqiq Termiziyning "Maorif" asarida bilish etikasi va ma'naviy-axloqiy tarbiya	387
Tursunova Nilufar Samiyevna	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining og'zaki nutqini rivojlantirishning psixologik xususiyatlari	393
Tursunova Saida Isakovna	
Yosh avlodni tarbiyalashda hamkorlik tarbiya texnologiyasining o'rni	396
Pirliyeva Gulmira Botir qizi	
Integrativ raqamli-didaktik yondashuv asosida interfaol o'quv majmuallardan foydalanish muammolari va rivojlanish istiqbollari.....	400
Nabiyev Feruz Abdumannonovich, Mamanazarov Baxrom Jumonovich	
Eshitishda nuqsoni bo'lgan bolalarni tasviriy faoliyatda bilish jarayonlarini rivojlantirish	405
Sadirova Kamola Giyozovna	
Kurash sport turining yoshlar jismoniy va ma'naviy rivojlanishidagi ahamiyati.....	409
O'razboyeva Adiba Abdug'ani qizi	
Bo'lajak oilaviy shifokorlarning kasbiy motivatsion rivojlanishini ta'minlashning pedagogik yondashuvlari.	413
Xalmuxamedov Bobir Taxirovich	
О развитии учебно-познавательной деятельности студентов	418
М. Халикова	
Психологические механизмы искажения истины в процессе социализации: нормативно-когнитивная модель и смешанное эмпирическое исследование	421
С. Ю. Нишанов	
Методы повышения речевой активности студентов в процессе обучения иностранному языку.....	425
Утешова Зернегул Хурметуллаевна	
Prenatal va erta chaqaloqlik rivojlanishi va rivojlanishning biologik asoslari	429
N. Mirbabayeva	
O'smir shaxsining rivojlanishi	433
Matyakubova Shohista Odamboy qizi	
O'zbekistonning ma'naviy va madaniy hayotida jadidlarning tutgan o'rni	435
N. M. Qodirova	
Development of Physical Qualities Through the Use of Special Physical Exercises With Student Participation.....	439
Rikhsiev Dilshod Shavkatovich	
Tabiiy fan darslarida STEAM ta'lim texnologiyasidan foydalanishning ahamiyati	442
Umaraliyeva Baxtilaxon Raxmonali qizi	
Special Physical Exercises in Coxarthrosis During the Preoperative and Postoperative Periods of Rehabilitation.....	446
Valiev Farrukh Nigmatjonovich	
Роль цифровых технологий и дидактических принципов в учебных практик.....	449
Байметов М. М.	
Uzoq muddat davolanishga muhtoj bo'lgan o'quvchilarning ijtimoiy moslashuvchanlik ko'nikmalarini shakllantirish – didaktik zaruriyat sifatida	453
Xoliqulova Dilnoza Sheraliyevna	
Boshlang'ich sinf o'qish savodxonligi darslarida amaliy metodlar asosida kollaborativ va kommunikativ ko'nikmalarini shakllantirish	457
Farsaxonova Mastura Jalol qizi	
Maktabgacha ta'limni rivojlantirishning yangi tamoyillari	464
O'tayev Akram Yo'ldoshevich	

Chet tilda tinglab tushunishdagi muammolar va ularni bartaraf etish usullari	467
<i>Jumayeva Gulxan Amrullayevna</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarning verbal-kasbiy kompetensiyalarini takomillashtirishning ijtimoiy ahamiyati	471
<i>Nematova Gulsanam Abdullayevna</i>	
Oliy ta'lim muassasalarida "Tibbiy biologiya. Umumiy genetika" fanini o'qitishning psixologik jihatlarining amaliy ahamiyati.....	476
<i>Sharipova Farida Salimjanovna</i>	
Fransuz tili ta'limida madaniyatlararo muloqot kompetensiyasini rivojlantirishning pedagogik tizimi	483
<i>Muzaffarova Nodira Mardonovna</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida takomillashtirilgan sifat menejmentini amaliyotga tatbiq etish bo'yicha tajriba-sinov ishlari.....	488
<i>Mirzayeva Shaxida Abdinabiyevna, Mamanazarova Nargiza Komildjanovna</i>	
Maktab ta'lim jarayonida interaktiv simulyatoralarni VISC-5E pedagogik modeli asosida integratsiya samaradorligini tahlil qilish (Ixtisoslashtirilgan maktablar misolida).....	492
<i>Qo'chqorov Shaxzod Begali o'g'li, Turabjanov Sadritdin Maxamatdinovich</i>	
Rinolaliyada tovushlar talaffuzining rivojlanish xususiyatlari	500
<i>Baltabayeva Durdona Erkin qizi</i>	
Intellectual mulk egalari muvaffaqiyatga erishishning psixologik omillari	504
<i>Shamshetov Jiyenbay Karamaddinovich</i>	
O'zbek xalq ertaklarida bola shaxsi ijtimoiy shakllanishiga doir pedagogik qarashlarning ifodalanishi.....	507
<i>Askarova Zuhra Shavkat qizi</i>	
Turkiy yozma yodgorliklarda soletsizm fenomeni: genezisi va funksional xususiyatlari	511
<i>D. A. Raxmatova</i>	
Bo'lajak pedagoglarni bolalar ijtimoiylashuvini boshqarishga tayyorlash metodikasi	517
<i>Toxtasunova Gulbaxor Abdurazzakovna</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida "Raqamli direktor" axborot-boshqaruv tizimini joriy etish va undan foydalanish mexanizmlari	521
<i>Berdalievna Gulasal Abdukunduzovna</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda refleksiv kompetensiyalarni rivojlantirishda o'yinning ahamiyati.....	526
<i>Xomidova Dilorom Abduraxmonovna, Xoshimova Zuxra Sulton qizi</i>	
Current Problems of Teaching Instrumental Performance in the Field of Music Pedagogy	531
<i>Mirsadullaev Mirlaziz Mirmuslimovich</i>	
Methods of Forming the Readiness of Students With Disabilities for Lessons Using an Individual Approach.....	535
<i>Kuzieva Gulnoza Makhamadaliyevna</i>	
Pedagogical Factors in Enhancing Performance Skills in a Choral Ensemble	540
<i>Akhmedov Bakhodirkhon Sayfiddinovich</i>	
Yassaviy hikmatlarini adabiy sharhlash usuli orqali o'qitish.....	545
<i>Kenjayeva Rayhona Muzaffar qizi</i>	
Yosh suzuvchilarning jismoniy tayyorgarligini takomillashtirish usullari: kinematik zanjir va integrativ yondashuv	550
<i>Yuldashova Madina Murodjon qizi</i>	
10–13 yosh suzuvchilarning tezkorlik jismoniy sifatlarini rivojlantirish usullari: sezgir davr va sportga xos yondashuv	556
<i>Ortiqova Ma'muraxon G'ulom qizi</i>	
Yosh taekvondochilarda qat'iy tartiblashtirilgan mashqlar (pumse)da tezkorlik jismoniy sifatlarini rivojlantirish usullari	563
<i>Vahobov Asadbek Akramjon o'g'li</i>	
O'zbek jang san'ati bilan shug'ullanuvchi sportchilarning tezkorlik jismoniy sifatlarini rivojlantirishda integrativ-milliy yondashuv usuli.....	570
<i>Jo'raboyeva Odinaxon Umid qizi</i>	
Maktab o'quvchilarini stol tennisi sport turiga qiziqtirish va ularning umumiy jismoniy tayyorgarligini oshirish metodikasi	576
<i>Azimova Dilnoza Raximjon qizi</i>	

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS	Tibbiy madaniyatning psixologik xususiyatlari 579 Asraxonova E'tibor Abdurahob qizi
	Shaxsda agressiv xulq-atvorni shakllanishi borasida xorij psixologlarining yondashuvlari 582 Xojakbarova Dildora Abdug'afforovna
	Maktabgacha katta yoshdagi bolalarni ma'naviy-axloqiy tarbiyalashda milliy qadriyatlardan foydalanish texnologiyalari..... 586 Sodiqova Shoista Akbarovna, Lutfullayeva Iroda Abdurahob qizi
	Til ta'limining hozirgi holati..... 590 Kushkarbekova Marjan Usenovna
	Talabalarning ijodiy rivojlanishida kreativlikning asosiy yo'nalishlari 593 Alimova Gulchehra Qobilovna
	Xorijiy tillarni o'rganishda yozma nutqning ahamiyati 596 Safarova M. A.
	Qoraqalpoq sinflarda o'zbek tili fanini o'qitishning lingvodidaktik asoslari..... 600 Venera Allashova Tanirberdievna
	Интеграция искусственного интеллекта в образование: польза или вред..... 602 Каримбаев Атабек Мерданович
	Tibbiy kimyo darslarida talabalarning klinik tafakkurini rivojlantirish usullari 606 Xolmurodova D. K., Safarova N. S.
	Intellektual avlod – sog'lom jamiyat poydevori: tibbiyot talabalarining o'quv jarayonida kommunikativ kompetentligiga ta'sir etuvchi psixologik omillar 610 Tursunbekova Nozima
	Sportning voleybol turi bo'yicha talabalar o'rtasida musobaqalar tashkil etish va o'tkazishda raqamli texnologiyalardan foydalanish 613 Roziqov Normurod Elmonovich
	Maktabgacha ta'lim tashkilotlari direktorlarining axborot kompetensiyasini rivojlantirishning pedagogik shart-sharoitlari 618 Xalilayev Batirjon Taxirovich
	Inkluziv ta'lim sharoitida alohida yordamga muhtoj bolalar integratsiyasi va korreksiyasi..... 622 Olimova Nodirabegim Ibroximjon qizi, Sulaymonova Shahnoza Alisher qizi
	Sportning gandbol turi bo'yicha talabalar o'rtasida musobaqalar tashkil etish va o'tkazish texnologiyalarini takomillashtirish 626 Berdiyev Jamshid Baxriddinovich
	18–21 yoshdagi talaba futbolchilarning musobaqa faoliyati jarayonida hujum harakatlarining miqdoriy va sifat ko'rsatkichlari 631 Djemilov Temur Rasimovich
	Boshlang'ich sinf o'quvchilarining jismoniy tarbiya darslarida harakatli o'yin vositalari orqali sog'lomlashtiruvchi mashg'ulotlar samaradorligining ahamiyati..... 636 Eshpo'latova Dilnoza Mamaniyoz qizi
	Ota-ona bilan munosabatlarning maktabgacha yoshdagi bolalarning rivojlanishiga ta'siri..... 641 Izaitullayeva Lazokat Eshimboyevna
	Yosh futbolchilarning jismoniy tayyorligini oshirishda kompleks mashg'ulot tizimining samaradorligi..... 646 Zaripova Farida Abdullayevna, Kamoliddinov Sharif Kamoliddin o'g'li
	Boshlang'ich tayyorgarlik bosqichida sport gimnastikasi mashg'ulotlarini rejalashtirishning ilmiy-uslubiy asoslari..... 650 Mirzayev Dilshod Xamidovich
	Mahalla – “jonli muzey”: 6–7 yoshli bolalarda milliy g'ururni lokal identifikatsiya orqali kuzatish modeli..... 654 Omondavlatova Diyora Otabekovna
	Yengil dizatriyal bolalarda nutqning bo'g'in tuzilishi va uning shakllanish xususiyatlari..... 658 Pardayeva Muxlisa Furqat qizi
	Ochilmagan bo'z qalblar hazor... 662 Eshpulatova Saodat Maxmatovna

Speaking Fluency Development Based on CEFR Linguistic.....	665
<i>Abdullayeva Charos Farkhodovna</i>	
Integrating Visual-Based Activities in English Lessons for Primary School Pupils.....	670
<i>Ataullayev Fazliddin</i>	
Axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanishning boshlang'ich ta'lim sifat va samaradorligiga ta'siri.....	674
<i>Bovanova Umida Abduvahobovna, Ashurova Dildora Baxtiyor qizi</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining o'quv faoliyatini rivojlantirishda axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining roli.....	679
<i>Bovanova Umida Abduvahobovna, Radjabova Gulchexra Xalbayevna</i>	
Lotin tilini o'qitishda metodlarning qo'llanilishi va uning ahamiyati.....	683
<i>Eshmurodova Shirin Oybekovna</i>	
Nutqiy kompetensiyaning integratsion o'qitishda yangi metodlari va usullari.....	686
<i>Fayzullayev Sarvar Ibrohim o'g'li</i>	
Talabalarda affliativ motivatsiyani rivojlantirishning o'ziga xos xususiyatlari va komponentlari.....	689
<i>Omonova Nilufar Omon qizi</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida ta'lim samaradorligini oshirishda gamifikatsiya elementlaridan foydalanishning o'rni.....	694
<i>Ovxunov Iqboljon Abdunabiyevich, Qodirova Sarvinoz Bahodir qizi</i>	
Tikuv texnologiyalari asosida o'quvchilarning amaliy topshiriqlar bajarish ko'nikmalarini rivojlantirish.....	698
<i>Qulmamatova Xurshida Abduxamidovna</i>	
Bo'lajak muhandislarning xorijiy til bilish ko'nikmalarini rivojlantirishda individual va differensial yondashuvlar uyg'unligi.....	702
<i>Qurbonova Nafisa Saidjonovna</i>	
Tarbiya panin oqituv arqali oqivshiflardin kreativ qabiletin rawajlandiruv.....	706
<i>Reymova Gulaim</i>	
Mirishkor toponimlarining leksik-semantik xususiyatlari.....	710
<i>Ro'ziyeva Hilola Fayzulla qizi</i>	
Taekvondochilarning jismoniy tayyorgarligini oshirish metodikasi.....	714
<i>Saydaxmadov A'zamxon Valixonovich, Qosimova Nargizaxon Rustamxon qizi</i>	
The Role of Music in Human Spiritual Development and Educational Significance.....	717
<i>Shokirkhonov Bakhtiyorxon Botirkhonovich</i>	
Boshlang'ich ta'limda tabiatga ongli munosabatni shakllantirishning nazariy metodologik asoslari.....	722
<i>Sayfetdinova Dildora Ikramitdinovna</i>	
Gematologik-onkologik kasalliklarga chalingan o'quvchilar uchun gospital maktablarida ta'lim jarayonini tashkil etish.....	726
<i>Isamuxamedova Dildora Raxmatillayevna, Qayumova Sabrina To'liqin qizi</i>	
Neologizmlar – badiiy matnda uslubiy vosita sifatida.....	730
<i>Ibragimova Shoira Normuminovna</i>	
Optimisation of Technical and Physical Potential in the Implementation of the Rotational Method of Pushing the Core.....	733
<i>Tajimbetov Anvar Tengelbayevich</i>	
Magistrlarning ijodiy salohiyatini rivojlantirish – kasbiy faoliyatda o'z-o'zini shakllantirish omili sifatida.....	736
<i>Turmatov Jaloliddin Raxmatullayevich</i>	
Raqamli ta'lim muhitida bo'lajak o'qituvchilarda informatsion-analitik kompetentlikni rivojlantirish modeli.....	743
<i>Usmonova Kamola Erkinovna</i>	
Bo'lajak chet tili o'qituvchilarining ijtimoiy lingvistik kompetensiyasini rivojlantirish mexanizmlari.....	749
<i>X. A. Suyunova</i>	
Tinglab tushunish kompetensiyasini rivojlantirishda autentik materiallarning o'rni.....	752
<i>Xudoyberdiyeva Zumrat Xudayberdiyevna</i>	
Motivatsiya – inson faoliyatini harakatga keltiruvchi psixologik omil sifatida.....	756
<i>Yo'ldoshev Javlon Ablanazar o'g'li</i>	

Цифровые технологии и искусственный интеллект в обучении иностранным языкам: теоретико-методологический анализ	760
Абидова М. И., Абидова Д. М.	
Сюжетно-ролевая игра как способ психоэмоционального развития детей дошкольного возраста, находящихся на длительном лечении.....	764
Амитова Майисия Рахмателлаевна	
Эффективные приемы презентации лексики на уроках иностранного языка	767
Гилязиева Насиба Михайловна	
Речевые действия в методике формирования коммуникативной компетенции при обучении РКИ...	770
Ислямова Сония Юнусовна	
Трансформация ценностей, связанных с физической активностью, у представителей разных поколений: результаты современных исследований	779
У. Ш. Салимов	

MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARDA REFLEKSIV KOMPETENSIYALARNI RIVOJLANTIRISHDA O'YINNING AHAMIYATI

Xomidova Dilorom Abduraxmonovna

University of University and Science, katta o'qituvchi

Xoshimova Zuxra Sulton qizi

Andijon viloyati Ulug'nor tumani 8-DMTT tarbiyachisi, talaba

Annotatsiya: Ushbu maqolada maktabgacha ta'lim tashkilotlarida o'yinlardan foydalanish masalalari, o'yinning bola hayotidagi o'rni hamda maktabgacha yoshdagi bolalar rivojlanishida o'yin faoliyatining psixologik, pedagogik va ijtimoiy ahamiyati tahlil qilinadi. O'yin jarayonida bola shaxsining bilish jarayonlari, nutqi, ijtimoiy moslashuvi va ijodkorlik qobiliyatining shakllanishi ilmiy manbalar hamda amaliy tajribalar asosida yoritib beriladi. Maqola maktabgacha ta'lim tashkilotlarida o'yin texnologiyalaridan samarali foydalanish va bolalarning refleksiv kompetensiyalarini rivojlantirish bo'yicha amaliy tavsiyalar ishlab chiqishga xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: o'yin turlari, qoidali o'yinlar, ijodiy o'yinlar, maktabgacha ta'lim, rivojlanish, bilish jarayonlari, pedagogik texnologiyalar, egosentrik nutq, kompetensiya.

Abstract: This article analyzes the use of games in preschool educational organizations, the role of play in a child's life, as well as the psychological, pedagogical, and social significance of play activities in the development of preschool children. Based on scientific sources and practical experience, the formation of cognitive processes, speech, social adaptation, and creative abilities of a child's personality in the process of play is examined. The article aims to develop practical recommendations for the effective use of game-based technologies in preschool education and for enhancing the reflective competencies of children.

Key words: types of games, rule-based games, creative games, preschool education, development, cognitive processes, pedagogical technologies, egocentric speech, competence.

Аннотация: В статье анализируются вопросы использования игр в дошкольных образовательных организациях, роль игры в жизни ребенка, а также психолого-педагогическое и социальное значение игровой деятельности в развитии детей дошкольного возраста. На основе научных источников и практического опыта раскрываются особенности формирования познавательных процессов, речи, социальной адаптации и творческих способностей личности ребенка в процессе игровой деятельности. Статья направлена на разработку рекомендаций по эффективному использованию игровых технологий в дошкольных образовательных организациях и развитию рефлексивных компетенций у детей.

Ключевые слова: виды игр, игры с правилами, творческие игры, дошкольное образование, развитие, познавательные процессы, педагогические технологии, эгоцентрическая речь, компетентность.

KIRISH

Zamonaviy jamiyatda aql va ilmiy bilimlarning ijtimoiy obro'si keskin oshdi. Bu esa kattalarning bolalarga o'qish, yozish va sanashni imkon qadar erta o'rgatishga bo'lgan intilishini kuchaytirdi. Mazkur ko'nikmalar esa his qilish, fikrlash va yaratish qobiliyatlariga tayanadi. Maktabgacha yoshdagi bolalarda bilim va ko'nikmalarni rivojlantirish jarayonida kuzatuvchanlik, ijodkorlik, tasavvur va fantaziyani rivojlantirishga ham alohida e'tibor qaratish lozim. Mutaxassislar bolalarning she'r o'qish va qayta hikoya qilish jarayonida aniq diksiya, xilma-xil intonatsiya hamda hissiy ifodani yetarli darajada egallamaganligini ta'kidlaydilar. Shu sababli hozirgi kunda maktabgacha ta'lim tashkilotlari pedagog-tarbiyachilarining bilimli, faol, izlanuvchan, kreativ, ijodkor hamda oliy ma'lumotli bo'lishiga alohida e'tibor qaratilmoqda.

Refleksiv kompetensiya – bu bolaning o'z harakatlari, his-tuyg'ulari, xatolari va muvaffaqiyatlarini anglay olish, ularni tahlil qilish hamda xulosa chiqarish qobiliyatidir. Maktabgacha ta'lim tashkiloti uyg'un rivojlangan shaxsni tarbiyalash, bolalarning butun kelajagini belgilab beradigan bilim va qadriyatlarni yosh avlod qalbiga singdirishda muhim ahamiyatga ega bo'lgan muassasadir. O'yin maktabgacha yoshdagi bolalarning asosiy

faoliyati bo'lib, ushbu faoliyat orqali kishilarga bo'lgan munosabatlarning qay darajada shakllanganligi namoyon bo'ladi. O'yin bolalarda refleksiv kompetensiyalarni shakllantirish, jismoniy rivojlanishni ta'minlash hamda ta'lim-tarbiya jarayonida ularni aqliy, axloqiy, mehnat va estetik jihatdan tarbiyalashda katta ahamiyatga ega.

Jamiyatning ma'naviy takomillashuvi unda amalga oshiriladigan ta'lim-tarbiya ishlarining mazmuni, shakli va mohiyatiga bog'liqdir. Shu boisdan ham ta'lim tizimida yangilanishlar Respublikamizda amalga oshirilayotgan bosqichma-bosqich ta'lim zaruriyatini yuzaga keltirmoqda.

O'yin har bir yosh bosqichida bolaning tevarak-atrofdagi hayotni va kishilar o'rtasidagi turli munosabatlarni har tomonlama bilib olishga qaratilgan faoliyatdir. Maktabgacha yoshdagi bolaning o'yin faoliyati mazmun jihatidan kundalik vaziyatga qarab o'zgarib turadi. Shu sababli bola o'ynab charchamaydi va zerikmaydi. Bolalarning turli ehtiyojlari, istaklari, qiziqishlari, qobiliyatlari hamda shaxsiy fazilatlarini o'yin jarayonida bevosita rivojlanadi. O'yin jarayonidagi faoliyatning psixik taraqqiyotdagi ahamiyati shundaki, bolalarning turli sifat va fazilatlarini o'yin davomida nafaqat namoyon bo'ladi, balki mustahkamlanadi va o'zlashtiriladi.

Psixologik nuqtai nazardan oqilona, ya'ni to'g'ri tashkil etilgan o'yin bola shaxsini har tomonlama rivojlantiradi hamda bolaning barcha psixik jarayonlari – sezgi, idrok, diqqat, xotira, tafakkur, xayol va irodaning jadal rivojlanishiga yordam beradi.

O'yin o'z mohiyati jihatidan kattalarning xatti-harakatlari va xulq-atvoriga faol taqlid qilishdan iborat bo'lib, bolalarda ma'naviy sifatlarni mustahkamlash hamda odob-axloq qoidalarini egallash uchun keng imkoniyatlar yaratadi. Maktabgacha yoshdagi bola o'yin jarayonida shifokor yoki o'qituvchi rolini bajarayotgan bo'lsa, ushbu kasbga xos barcha sifatlarni namoyon etishga intiladi. Agar bolalar o'yinga chuqur berilib ketsalar, bajarayotgan rollariga xos xususiyatlar yanada samimiy va ijodiy tarzda namoyon bo'ladi.

Bolalar uchun o'yin mazmunining hech qanday chegarasi yo'q. Maktabgacha yoshdagi bolalar kattalar hayotining barcha jihatlarini o'z o'yinlarida aks ettira oladilar. O'yin har bir yosh bosqichida bolaning tevarak-atrofdagi dunyoni va kishilar o'rtasidagi munosabatlarning o'zgarishini ifodalovchi jarayon hisoblanadi.

Bolalarning ehtiyojlari, istaklari va qiziqishlari bevosita o'yinda ifodalanadi. Ma'lumki, bolalarning asosiy vaqti o'yin bilan o'tadi. O'yin maktabgacha yoshdagi bolalarni har tomonlama rivojlantirishning muhim vositasi bo'lib, ularning yetakchi faoliyati hisoblanadi. O'yin masalasi uzoq yillardan buyon mashhur olimlar, pedagoglar, psixologlar, faylasuflar, sotsiologlar, etnograflar va madaniyat arboblari diqqatini o'ziga tortib kelayotgan dolzarb muammolardan biridir.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Bola psixikasining taraqqiy etishida o'yinning roli beqiyosdir. Bolaning psixik rivojlanishini o'yin faoliyatisiz tasavvur qilish qiyin. Chunki o'yin orqali bola nafaqat jismoniy, balki psixologik jihatdan ham rivojlanadi, unda refleksiv kompetensiyalar shakllanadi. Bola o'yin jarayonida o'rganibgina qolmay, nutq so'zlashga, mustaqil fikrlashga, xayol qilishga, ijod qilishga hamda muomala madaniyatini egallashga o'rganadi.

Ko'plab psixolog va pedagoglar o'yinning psixologik jihatlarini tadqiq etib, uning bolaning psixik kamotidagi ahamiyatiga alohida e'tibor qaratganlar. Ma'lumki, o'yin bola uchun voqelikni aks ettirish vositasidir. Ushbu voqelik bolaning real hayotidan ko'ra qiziqarliroq bo'lishi mumkin. Psixologik adabiyotlar tahliliga tayangan holda maktabgacha yoshdagi bolalarning o'ziga xos xususiyatlari quyidagilardan iborat:

- bola odamlarning faoliyati, ularning predmetlarga munosabati va o'zaro muloqotiga qiziqadi;
- bola rolli o'yinda atrofdagi voqelikning eng tashqi, ifodali va jo'shqin hissiy jihatlarini aks ettiradi;
- rolli o'yinda bola kattalar bilan bir xil sharoitda yashayotganini his etgan holda o'z istaklarini amaliyotga tatbiq etadi;
- kattalar hayoti va faoliyati bolaning tasavvur timsollari orqali namoyon bo'lsa-da, uning shaxsiy hayotida o'chmas iz qoldiradi.

Abdulla Avloniy "Turkiy guliston yoxud axloq" asarida bola tarbiyasida axloqiy sifatlarni shakllantirish va ongli xulq-atvorni rivojlantirish masalalarini yoritadi. U o'yinni bolani tarbiyalash hamda unda ijtimoiy xulqni shakllantirish vositasi sifatida baholaydi. Asarda bolani o'z xatti-harakatlarini anglashga o'rgatish g'oyasi ilgari suriladi, bu esa refleksiv kompetensiyaning dastlabki ko'rinishidir.

O'zbek pedagog olimlari ham maktabgacha ta'limda o'yinning tarbiyaviy va rivojlantiruvchi ahamiyatini alohida ta'kidlab kelganlar. Xususan, Abdulla Avloniy ta'lim-tarbiya jarayonida bolaning faol va ongli ishtirokini muhim deb hisoblaydi. Uning qarashlarida bolani mustaqil fikrlashga o'rgatish g'oyasi refleksiv kompetensiyaning dastlabki ko'rinishlari bilan uyg'unlashadi.

Qori Niyoziy ta'lim-tarbiya jarayonida bolalarning mustaqil fikrlashi va ongli faoliyatini rivojlantirishga alohida e'tibor qaratgan. U o'yin va amaliy mashg'ulotlarning bolalar tafakkurini rivojlantirishdagi ahamiyatini ilmiy jihatdan asoslab bergan.

Rauf Hasanov maktabgacha ta'lim metodikasiga oid ishlanmalarida o'yinning shaxs rivojlanishidagi o'rnini yoritib, ayniqsa roli va didaktik o'yinlarning bolalarda mustaqil fikrlash va o'zini baholash ko'nikmalarini shakllantirishdagi rolini ta'kidlaydi.

J. Piagetning "Play, Dreams and Imitation in Childhood" asarida o'yin bolaning intellektual va psixik rivojlanishining muhim mexanizmi sifatida talqin qilinadi. Piaget nazariyasiga ko'ra, o'yin bolaning bilish jarayonining tabiiy shakli bo'lib, u tafakkur, tasavvur va ijtimoiy moslashuvni rivojlantiradi. Ushbu yondashuv maktabgacha yoshdagi bolalarda refleksiv kompetensiyalarni shakllantirishda o'yinning ilmiy asosini belgilaydi.

L. S. Vigotskiyning "Мышление и речь" ("Tafakkur va nutq") asarida tafakkur va nutqning o'zaro bog'liqligi, bolaning aqliy rivojlanishida nutqning o'rni hamda so'z ma'nosining shakllanishi chuqur tahlil qilingan. Muallif nutqni nafaqat muloqot vositasi, balki fikrlashni shakllantiruvchi asosiy omil sifatida asoslab beradi. Ushbu nazariy qarashlar bugungi kunda ham maktabgacha ta'lim tizimida refleksiv kompetensiyalarni rivojlantirishda, ayniqsa o'yin faoliyati orqali tafakkur va nutqni shakllantirish jarayonida muhim metodologik asos bo'lib xizmat qiladi.

"Ilk qadam" davlat o'quv dasturida maktabgacha yoshdagi bolalarni har tomonlama rivojlantirishda o'yin texnologiyalarining ustuvorligi belgilangan. Unda bolalarda kommunikativ, ijtimoiy va shaxsiy kompetensiyalarni, jumladan refleksiv ko'nikmalarni shakllantirish vazifasi qo'yilgan.

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2020-yil 22-dekabrda "Maktabgacha ta'lim va tarbiyaning davlat standartini tasdiqlash to'g'risida"gi 802-son¹ qarori bilan tasdiqlangan Maktabgacha ta'lim va tarbiyaning davlat standartida bolalarning mustaqil fikrlashi, o'z harakatlarini nazorat qilishi va baholay olishi kabi kompetensiyalarni shakllantirish zarurligi qayd etilgan. Ushbu jarayonda o'yin asosiy pedagogik vosita sifatida e'tirof etiladi.

O'yin maktabgacha yoshdagi bolalar faoliyatining yetakchi turi ekanligi masalasi pedagogika va psixologiya fanlarida keng yoritilgan. Daniil Elkonin maktabgacha yoshdagi bolalarda syujetli-rolli o'yinlarning ijtimoiy tajribani o'zlashtirishdagi ahamiyatini ilmiy asoslab bergan. Uning fikriga ko'ra, o'yin jarayonida bola ijtimoiy rollarni bajarish orqali o'z xatti-harakatlarini nazorat qilish va baholashni o'rganadi, bu esa refleksiv kompetensiyaning shakllanishiga xizmat qiladi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

O'yinning bola tarbiyasidagi asosiy roli MTT hayotini u bilan boyitishni talab etadi. Shuning uchun ham o'yin bolalar hayotining kun tartibiga doimiy ravishda kiritilgan. O'yinlar uchun nonushtagacha va undan keyin, mashg'ulotlardan so'ng, sayrlardan keyin hamda kechqurun uyga ketishdan oldin vaqt ajratiladi. Ertalab o'rta harakatchanlikni talab qiladigan o'yinlar uchun sharoit yaratish maqsadga muvofiqdir. Mazmunan ko'proq didaktik o'yinchoqlar, stol ustida o'ynaladigan stol-bosma o'yinlar, syujetli-rolli o'yinlarni rejalashtirish ma'qul. Sayr davomida harakatli o'yinlar hamda qurish-yasash o'yinlarini tashkil etish foydalidir.

Bolalar o'yinining o'ziga xosligi shundaki, u tevarak-atrofdagi hayotni, kishilarning faoliyati, ishlari va harakatlarini, ularning ish jarayonidagi o'zaro munosabatlarini aks ettiradi. O'yin paytida xona bolalar uchun dengiz, o'rmon, metro yoki temir yo'l vagoni bo'lishi mumkin. Bola hech qachon tinch o'ynamaydi: bir o'zi o'ynasa ham o'yinchoq bilan gaplashadi, o'zi tasvirlayotgan qahramon bilan muloqot o'rnatadi, ona, bemor, shifokor – xullas, hammaning o'rniga o'zi gapiradi. Buni fanda egosentrik nutq deb ataladi. Egosentrik nutq – bu bolalarning boshqalar bilan muloqot qilish uchun emas, balki o'z-o'zi bilan gaplashishi, fikrlarini tartibga solishi va harakatlarini boshqarishi uchun ishlatadigan nutq turidir. J. Piage nazariyasiga ko'ra, bu bolaning dunyoni faqat o'z nuqtai nazaridan ko'rishi bilan bog'liq bo'lib, odatda 3-7 yoshdagi bolalarda kuzatiladi va keyinchalik ichki nutqqa aylanadi.

Pedagoglar o'yin texnologiyalarini quyidagi yo'nalishlarda qo'llashlari mumkin:

- didaktik o'yinlar – bilimlarni mustahkamlash;
- rolli o'yinlar – ijtimoiy tajribani boyitish;
- konstruktorlik o'yinlari – muhandislik fikrlashni rivojlantirish;
- harakatli o'yinlar – jismoniy faollikni oshirish;
- ijodiy o'yinlar – fantaziya va kreativlikni rag'batlantirish.

Pedagogning asosiy vazifasi – o'yin jarayonini boshqarish emas, balki bolaning o'yin faoliyati uchun sharoit yaratish, yo'naltirish va ijobiy motivatsiya berishdan iborat.

So'z obrazning yaxshiroq gavdalanishiga yordam beradi. Nutq o'yin jarayonida juda katta ahamiyatga ega. Nutq orqali bolalar fikr almashadi, o'z his-tuyg'u kechinmalarini o'rtoqlashadi. So'z bolalar o'rtasida do'stona

1 O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2020-yil 22-dekabrda "Maktabgacha ta'lim va tarbiyaning davlat standartini tasdiqlash to'g'risida"gi 802-son qarori: <https://lex.uz/docs/-5179335>

munosabatlar o'rnatilishiga, tevarak-atrofdagi hayot voqealariga munosabat bildirishiga yordam beradi. Bolalarning o'zi yaratgan yoki kattalar tomonidan taklif etilgan o'yinning mazmuni o'yin jarayonida bolalarning bilimlari va tasavvurlarini boyitib, chuqurlashtirib boradi. Bola o'ynayotganda kishilar mehnati, ularning aniq harakatlari va munosabatlari to'g'risidagi tasavvuri yetarli emasligini sezib qoladi, buning natijasida kattalarga savol bera boshlaydi. Tarbiyachi bolalarning bunday savollariga javob berib, ularning bilimlariga aniqlik kiritadi va boyitadi. Tarbiyachi o'yin orqali bolalarda ona Vatanga, o'z xalqiga hamda boshqa millat kishilariga ijobiy munosabatni shakllantiradi va mustahkamlaydi. O'yin orqali tarbiyachi bolalarda jasurlik, to'g'rilik, o'zini tuta bilish kabi sifatlarni tarbiyalaydi. O'yin bolalarda ijtimoiy axloqni, ularning hayotga va bir-biriga bo'lgan munosabatini shakllantiruvchi o'ziga xos maktabdir.

Rolli o'yinlar jarayonida bola muloqotga ehtiyoj sezadi, so'z boyligini kengaytiradi, grammatik jihatdan to'g'ri gap tuzishni mashq qiladi. Pedagogning to'g'ri tashkil qilgan nutqiy vaziyatlari bolada:

- dialogik nutq;
- monologik nutq;
- emotsional ifodalilik kabi ko'nikmalarni shakllantiradi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Maktabgacha yosh davri – shaxs rivojlanishining eng muhim bosqichlaridan biri bo'lib, aynan shu davrda bolaning o'zini anglash, his-tuyg'ularini tushunish va xatti-harakatlarini baholash ko'nikmalari shakllana boshlaydi. Refleksiv kompetensiya deganda bolaning o'z faoliyatini tahlil qila olishi, xatolarini anglab yetishi, o'z his-tuyg'ularini ifodalay olishi hamda boshqalar nuqtai nazarini tushunishga intilishi tushuniladi.

Pedagogik va psixologik tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, maktabgacha yoshdagi bolalarda refleksiya jarayoni asosan o'yin faoliyati orqali rivojlanadi. Jumladan, Lev Vygotskiy o'yin faoliyatini bolaning yaqin rivojlanish zonasi bilan bog'lab, aynan o'yin jarayonida bola o'z imkoniyatlaridan yuqori darajadagi faoliyatni namoyon qilishini ta'kidlagan. Shuningdek, Jean Piaget maktabgacha yosh davrini intellektual rivojlanishning muhim bosqichi sifatida baholab, bolalar tafakkuri aynan faol harakat va tajriba orqali shakllanishini ko'rsatgan.

O'yin quyidagi yo'nalishlarda refleksiv kompetensiyani rivojlantiradi:

1. **O'zini anglashni rivojlantirish.** Rolli o'yinlar orqali bola turli ijtimoiy rollarni bajaradi (ota-ona, shifokor, o'qituvchi va boshqalar). Bu jarayonda u o'z harakatlarini boshqalar harakati bilan solishtiradi va o'zini tashqi nuqtai nazardan ko'ra boshlaydi.
2. **Emotsional refleksiya.** Harakatli va syujetli o'yinlarda bola yutish-yutqazish, muvaffaqiyat va muvaffaqiyatsizlik holatlarini boshdan kechiradi. Bu esa o'z his-tuyg'ularini anglash va boshqarish ko'nikmasini rivojlantiradi.
3. **Ijtimoiy refleksiya.** Guruhli o'yinlarda bolalar kelishuv, qoidaga rioya qilish, boshqalar fikrini inobatga olishni o'rganadilar. Bu esa empatiya va o'zaro baholash ko'nikmalarini shakllantiradi.
4. **Muammoli vaziyatlarni tahlil qilish.** Didaktik o'yinlar bolani qaror qabul qilish, xatoni aniqlash va to'g'ri yo'lni tanlashga undaydi. Bola "Nima uchun shunday bo'ldi?" degan savolga javob topishga harakat qiladi.

Shunday qilib, o'yin nafaqat hordiq vositasi, balki refleksiv tafakkurni rivojlantiruvchi samarali pedagogik vosita hisoblanadi.

Tahlillar asosida quyidagi natijalarga kelish mumkin:

1. O'yin maktabgacha yoshdagi bolalarda refleksiv kompetensiyaning tabiiy va samarali rivojlanish muhitini yaratadi.
2. Rolli va syujetli o'yinlar o'zini anglash va ijtimoiy refleksiyani kuchaytiradi.
3. Didaktik o'yinlar bolalarda muammoni tahlil qilish va xatolarni anglash ko'nikmasini shakllantiradi.
4. Harakatli o'yinlar orqali bolalarda emotsional barqarorlik va o'zini nazorat qilish qobiliyati rivojlanadi.
5. O'yin jarayonida tarbiyachining to'g'ri pedagogik rahbarligi refleksiv kompetensiyaning yanada samarali shakllanishiga xizmat qiladi.

Umuman olganda, o'yin maktabgacha ta'lim tizimida refleksiv kompetensiyalarni rivojlantirishning eng muhim va tabiiy vositasi hisoblanadi. Shu bois, maktabgacha ta'lim jarayonida o'yin texnologiyalaridan maqsadli va tizimli foydalanish yuqori samaradorlikni ta'minlaydi. Eng katta o'sish o'z harakatini izohlash va his-tuyg'ularni ifodalash ko'rsatkichlarida kuzatildi. O'yin yakunidagi refleksiv suhbatlar samaradorlikni oshirdi. Bolalarda mustaqillik va ijtimoiy moslashuv darajasi sezilarli yaxshilandi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Xulosa o'rnida aytish kerakki, maktabgacha yoshdagi bolalarning asosiy faoliyati o'yin bo'lgani sababli har bir faoliyatni o'yin orqali tashkil etish yaxshi natija beradi. Maktabgacha ta'lim yoshi davridagi ta'limiy mashg'ulotlarning mazmuni bolani atrof-muhitdagi narsa va hodisalarning asosiy xususiyatlari bilan tanishtirish, og'zaki nutqni va lug'atni boyitish, tovushlarni to'g'ri talaffuz qilish, grammatik jihatdan to'g'ri so'zlashga o'rgatish hamda bog'lanishli nutqni shakllantirishdan iborat.

Tashkil etiladigan har bir o'yin elementlari mavhum tushunchalarga ega bo'lish, jismoniy tarbiya, tasviriy san'at (qirqib yopishtirish, rasm chizish, loy yoki plastilindan turli buyumlar yasash), qurilish materiallari bilan ishlash, musiqa va boshqa mazmundagi mashg'ulotlarga qaratilgan bo'ladi, bu esa bolani aqliy jihatdan maktab ta'limini egallashga tayyorlash imkonini beradi.

Tadqiqot natijalaridan ko'rinadiki, o'yin maktabgacha yoshdagi bolalar rivojlanishining asosiy mexanizmlaridan biridir. O'yin quyidagi sohalarda kompleks rivojlanishni ta'minlaydi:

- intellektual;
- jismoniy;
- nutqiy;
- ijtimoiy;
- axloqiy.

Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida o'yin texnologiyalaridan oqilona foydalanish ta'lim jarayonining samaradorligini oshiradi, bolalarning maktabga tayyorgarligini mustahkamlaydi. Shuning uchun pedagoglar o'yin faoliyatini ilmiy asosda tashkil etishlari, innovatsion o'yin metodlaridan foydalanishlari lozim.

O'yin davomida bola jamoadagi xulq me'yorlarini o'zlashtiradi, navbat kutish, hamkorlik, mas'uliyat kabi ijtimoiy ko'nikmalarni egallaydi. Rolli o'yinlar orqali kattalar mehnati, kasblar, ijtimoiy munosabatlar model-lashtiriladi. Bola o'z xatti-harakatlarini boshqarishni, nizolarni hal qilishni o'rganadi. Refleksiv kompetensiyasi rivojlangan bola maktab ta'limiga psixologik jihatdan tayyor bo'ladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Hasanboyeva O., Yo'ldosheva S. Maktabgacha pedagogika. – Toshkent: "O'zbekiston", 2020.
2. Toshpulatova Sh. Maktabgacha yoshdagi bolalar rivojlanish psixologiyasi. – Toshkent, 2019.
3. Смирнова Е. О. Развитие игровой деятельности у детей дошкольного возраста. – Москва, 2001.
4. Выготский Л. С. Психология развития ребёнка. – Москва, 1984.
5. Эльконин Д. Б. Психология игры. – Москва, 1999.
6. Пиаже Ж. Речевое и интеллектуальное развитие детей. – Москва, 2003.
7. O'zbekiston Respublikasining 2019-yil 16-dekabrda "Maktabgacha ta'lim to'g'risida"gi Qonuni.: <https://lex.uz/docs/-4646908>
8. Maktabgacha ta'lim davlat o'quv dasturi – "Ilk qadam". – Toshkent, 2022.
9. Xomidova D. Maktabgacha ta'limda pedagogik jarayonlarni loyihalashtirish: o'quv qo'llanma. – Namangan: "Usmon Nosir media" nashriyoti, 2023.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №2(2)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzirimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.